

Relationsbehandling i PSYKIATRIEN

Lars Thorgaards "Relationsbehandling i psykiatrien" er en uvurderlig værktøjskasse for både erfarne psykologer og begyndere

Anmeldelse ■ Af Lars H. Andersen

■ "Relationsbehandling" kan have både en snæver og en vid betydning. I snæver forstand refererer det gerne til kontaktpersonsamtaler, miljøterapi o.a., som især ikke-akademiske faggrupper i hospitalspsykiatrien forretter. I vid forstand omfatter det al behandling, hvor relationen spiller en rolle, også fx medicingivning. Psykoterapi er her en specialiseret form for relationsbehandling, og det er denne vide betydning, det skal handle om her.

Lars Thorgaard vil være kendt af mange psykoanalytisk interesserede psykologer som en spændende og inspirerende underviser og supervisor. Overlæge i psykiatri ved skiftende hospitaler i Jylland, foruden privatpraktiserende psykoterapeut, har stået for Dansk Selskab for Psykoanalytisk Psykoterapis supervisoruddannelse sammen med Karen Vibeke Mortensen – med meget mere.

Hvordan denne travlt beskæftigede ildsjæl har fundet tid til at sammenfatte erfaringer og tanker fra et liv i psykiatriens tjeneste i dette fembinds opus, der er tænkt som lærebog for en relationsbehandleruddannelse for alle slags "psykiatrimedarbejdere" i såvel behandlings- som socialpsykiatrien, går over min forstand!

Det er umuligt at yde så stort et værk retfærdighed i en enkelt anmeldelse, så jeg vil her koncentrere mig om første bind, som er en grundbog.

Dynamisk terapeutisk forståelse og holdning

"Gode relationsbehandlere og god miljøterapi" er udsprunget af konkrete uddannelsesprojekter, og allerede den første sætning efter forordene slår bogens centrale budskab fast: "En god psykiatri tager sit udgangspunkt i mødet med med-mennesket". Og en senere sætning præciserer: "Det

professionelle er måske lige præcis det allerfineste medmenneskelige – hverken mere eller mindre."

Senere afsnit formidler på udmærket vis, hvad psykodynamisk forståelsesmåde og fokusformulering er – herunder hjælpemidlerne "konflikttrekanten" og "persontrekanten", som mange vil kende fra Malan, og hvad miljøbehandling er, og forklarer vigtigheden af løbende supervision, ligesom Thorgaard opstiller en række nyttige skemaer, blandt andet over syv grundspørgsmål, man som relationsbehandler bør gøre sig klart angående sin egen rolle og den givne opgaves karakter, og over disponerende, udløsende og vedligeholdende faktorer i et sygdomsforløb. (Sidstnævnte faktoranalyse er i øvrigt udbygget til en kompleks model for caseformulering i en artikel af A. Trillingsgaard, *Psykolog Nyt* 17, 2007).

Et særdeles interessant midterafsnit handler om at bruge en lytte-skabelon i forhold til 'de tre universelle fortællinger' om fødsel, seksualitet og død. "Fødselsfortællinger" handler også om tilknytning, og hvordan man har følt sig modtaget i livet, "dødsfortællinger" også om tab, afslutning, adskillelse. Men nok så væsentligt tager forfatteren her uforfærdet og afbalanceret fat om et fortsat noget kontroversielt emne: infantil seksualitet. Ligesom den åndsbeslægtede norske psykiater Svein Haugsgjerd formår han faktisk at formidle freudianske og kleinianske begreber (fx urscenen), der umiddelbart virker provokerende på den almindelige "sunde fornuft", så de bliver eksistentielt meningsfulde og vedkommende.

Hele den sidste del er en i ordets bedste forstand pædagogisk tour de force, der introducerer en række praktiske konceptuelle redskaber: "Joharis vindue" (om "det ubevidste"), fem grundspørgsmål til nye patienter, opstilling af

FAKTA ■ Aktuel med kursus

Lars Thorgaard er aktuel som underviser 12. marts 2009 på kurset "Psykologisk relationsbehandling i psykiatrien - Hvordan bevarer man empatien". Kurset, som arrangeres af Selskab for Psykologisk Psykiatri, var annonceret i Psykolog Nyt 2/2009.

"livslinje", forskellige miljøterapeutiske procesprincipper og attachede "relationelle procesniveauer", svarende til den enkelte psykiatribrugers funktionsniveau og grad af patologi mv. Der bliver også plads til korte gennemgange af interpersonel terapi (en empirisk valideret dynamisk psykoterapimetode for depression, der her får skudsmålet "god relationsbehandling") og af Global Assessment of Functioning-skalaen, der bruges på mange psykiatriske afdelinger.

En række temaer, der kun bliver anslået i denne bog, bliver fuldt udfoldet i de følgende bind. En psykodynamisk psykoseforståelse, hvor sorgprocesser tillægges en central ætiologisk rolle - "sorg på afveje" (depression) og "sorg på vildveje" (skizofreni) - bliver eksplikeret i bind III, og et andet kerneområde, mestring og recovery, bliver grundigt uddybet i bind IV.

Forsvar for en humanistisk psykiatri

Alt i alt en imponerende præstation, et bredtfaavnende, anvendelsesorienteret kompendium, almenyttigt og samtidig personligt, praksisnært og udogmatisk, klogt, men trods stor belæsthed befriende uakademisk, holdt i en dagligdags jordnær sprogstil, beregnet for en tværfaglig læserskare, krydret med mange fine skønlitterære citater.

De tankevækkende pointer er mange, fx at behandleren må kunne ændre sig, for at patienten kan ændre sig, og vigtigheden af den første erindring fra barndommen - og det første møde med psykiatrien. Hvad man kan have af indvendinger, er få og små: Det kunne have været rart med nogle flere cases! Først og fremmest er det hele gennemsyret af den dybe medmenneskelighed, der præger Lars Thorgaards virke, hans varme engagement i ikke mindst de mest psykotiske patienter, som man kunne fristes til at tro uden for terapeutisk rækkevidde. Tillige er han ikke bange for at bruge store ord - som at tale om kærlighed som en faktor i terapirelationen.

Blandt psykoanalysens yngre klassikere minder Thorgaard nok mest om Harry Guntrip, engelsk psykoterapeutisk praktiker og forfatter, der blev en af de store objektrelationssteoretikere fra Den Uafhængige Gruppe, og fra hvem

Thorgaards begreb "psykodynamisk videnskab" må stamme. (Han er ikke med i den omfattende litteraturliste, men der er en del referencer til hans analytiske læremestre Fairbairn og Winnicott)

Empatidimensionen er det allervigtigste budskab, der kommer helt i centrum i bind II, om "empatiens bevarelse" i relationsbehandling, og som en norsk cheflæge er citeret for, kan man håbe, hele værket kan bidrage til et paradigmeskift i retning af større vægtlægning af humanistiske værdier i psykiatrien - noget, der nok kunne være tiltrængt i en tid, hvor man i dystre øjeblikke kan tænke, at dansk psykiatri to ben er medicin og tvang (hvor vi angående sidstnævnte jo har en skandaløs europarekord, igen og igen påtalt af internationale organer).

- - -

Som brugsbog er bogen, ja hele bogserien, et *must* for ikke mindst psykologer på døgnafsnit og i distriktscentre, i forhold til både behandlings-, supervisions- og undervisningsopgaver. "Relationsbehandling i psykiatrien" vil kunne være en værdifuld basisbog for interne både grund- og videreuddannelsesforløb for forskellige personalegrupper. Men også kolleger i socialpsykiatrien, hvor man "handler" og ikke "behandler", vil kunne finde uvurderlig viden om vækstfremmende relationer. Med en devise fra bind V, der er supplementsbind og let anvendelig håndbog, med en tværfaglig arbejdsgruppe som medforfattere: "En god relation er det bærende element for, at vi kan få lov at hjælpe."

Bogen være hermed varmt anbefalet, oven i alle dens øvrige kvaliteter er den også pænt trykt, med overskuelige grafer og et æstetisk omslag.

Lars H. Andersen

BOGDATA ■

Lars Thorgaard: "Relationsbehandling i psykiatrien", bind I-V. Hertervig Forlag & PsykInfo Forlaget, 2. udg. 2007. Bd. I, med Eivind Haga: "Gode relationsbehandlere & god miljøterapi". 197 sider, 249 kr.

